

Філософія, методологія, теорія та
історія основ національної безпеки держави

УДК 323.212(477)

Моршна Наталія Олександрівна

*молодший науковий співробітник
відділу формування інформаційних ресурсів*

Фонд Президентів України

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Morshna Natalia

Junior Researcher

Department of formation of information resources

Fund of Presidents of Ukraine

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

ORCID: 0000-0002-2501-4180

**МІЖНАРОДНА ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ В
КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ
INTERNATIONAL FINANCIAL SUPPORT TO UKRAINE IN THE
CONTEXT OF RUSSIAN AGGRESSION**

***Анотація.** У статті здійснено аналіз багатосторонньої підтримки України зарубіжними країнами стосовно залучення фінансової, військової допомоги у протидії російській збройній агресії. Здійснено систематизацію засобів іноземної підтримки України в її боротьбі з росією, яка базується на наданні різноманітного озброєння та грошової допомоги. З'ясовано обсяг фінансової підтримки Української держави від різних країн та міжнародних фінансових організацій. Встановлено, що Сполучені Штати надали Україні найбільший обсяг фінансової допомоги серед міжнародних партнерів у 2022 році – 410 мільярдів гривень.*

Висвітлено результати аналізу щодо рейтингу країн світу за розміром фінансової допомоги Україні, обсягів надходження іноземних коштів до бюджету України, рейтингу зарубіжних держав щодо найбільш дружнього ставлення до нашої країни. Визначено ключові елементи, на яких базується всебічна підтримки України міжнародною спільнотою, серед яких дотримання законів, процедур, демократичних засад та цінностей усіма державними і владними органами, структурами громадянського суспільства. Наголошено, що саме спільність мети і бачення співіснування сприяє інтеграції України до європейського демократичного світу, що, в свою, чергу спонукає держави, які сповідують спільні з Україною принципи співіснування, підтримувати Україну в кризові часи. Встановлено, що недостатність допомоги Україні або її неефективність спричинить фатальні наслідки для всього вільного демократичного світу, а надання багатосторонньої допомоги міжнародними урядами сприятиме подальшій інтеграції України в європейську політичну спільноту, покращить її перспективи відновлення та розвитку, зміцнить інституції та безпеку країни. Зроблено висновок про те, що хоча Україна продовжує свої зусилля щодо повернення території, окупованої росією, міжнародні партнери з безпекових та фінансових питань напрацьовують кроки з відновлення нашої держави від наслідків війни.

Ключові слова: збройна агресія, світова спільнота, війна, фінансова допомога.

Summary. The article analyzes the multilateral support of Ukraine by foreign countries regarding the attraction of financial and military aid in countering Russian armed aggression. Systematization of the means of external support of Ukraine in its struggle with Russia, which is based on the provision of various weapons and financial assistance, has been carried out. The amounts

of financial support of the Ukrainian state from various countries and international financial organizations have been specified. It was established that the USA provided Ukraine with the largest financial aid among international partners in 2022 – 410 billion UAH. The results of the analysis of the rating of the countries of the world according to the amount of financial aid to Ukraine, the amount of foreign funds received in the budget of Ukraine, and the rating of foreign countries regarding the most benevolent attitude towards our state are given. The key elements on which the comprehensive support of Ukraine by the international community is based are reflected, including compliance with laws, procedures, democratic principles and values by all state and power bodies, civil society structures. It is noted that it is the common goal and vision of coexistence that contributes to Ukraine's integration into the European democratic world, which, in turn, encourages states that share the same principles of coexistence with Ukraine to support Ukraine in times of crisis. It has been established that insufficient aid to Ukraine or its ineffectiveness will have fatal consequences for the entire free democratic world, and the provision of multilateral aid by international governments will contribute to Ukraine's further integration into the European political community, improve its prospects for recovery and development, and strengthen the country's institutions and security. It was concluded that although Ukraine continues its efforts to return the territories occupied by Russia, international partners in the field of security and finance are working out steps to restore our state from the consequences of the war.

Key words: *armed aggression, world community, war, financial assistance.*

Постановка проблеми. Геополітична актуальність російсько-української війни, яку віроломно розпочала росія 24 лютого 2022 року, зумовила безпрецедентну допомогу зарубіжних країн, починаючи з

військової, фінансової та технічної допомоги, а також модернізації та реконструкції. Вибухове зростання державних витрат через необхідність фінансувати війну проти російського агресора, на тлі падіння доходів держбюджету, не залишили уряду України іншого шляху, крім пошуку коштів за кордоном. Фінансова допомога з-за кордону – на додаток до військової допомоги – стала визначальною для збереження керованості та стабільності Української держави. Без суттєвої ранньої допомоги міжнародними суб'єктами, більшість з яких мобілізувалася або розширили свою присутність в Україні, нашій державі було б складно протистояти російській агресії в усіх її проявах. Разом з тим, чисельність соціально-економічних та інших проблем не зменшується, що зумовлює необхідність продовження надання допомоги Україні з метою зміцнення її спроможності у протистоянні неспровокованій агресії росії та відновлення країни після закінчення військових дій. Актуальність дослідження зумовлена, насамперед, збільшенням практичного і наукового інтересу до розуміння проблеми міжнародного співробітництва в період російської військової агресії проти нашої країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед наукової спільноти до питань підтримки України міжнародним співтовариством в протистоянні російській агресії зверталися такі вітчизняні та зарубіжні дослідники, як З. Пайкін [7], Я. Бергманн [4], І. Романишин [4], Ю. Стужук [3], П. Мірер [2], В. Ланда [1], К. Гненний [1] та ін. Проведений аналіз розробленості теми дослідження дозволяє констатувати недостатність теоретичного осмислення міжнародних відносин в кризові часи.

Мета дослідження полягає у комплексному та всебічному дослідженні міжнародної допомоги Україні в умовах російсько-української війни.

Виклад основного матеріалу. Повномасштабне вторгнення російської армії в Україну, що сталося у ніч на 24 лютого 2022 року,

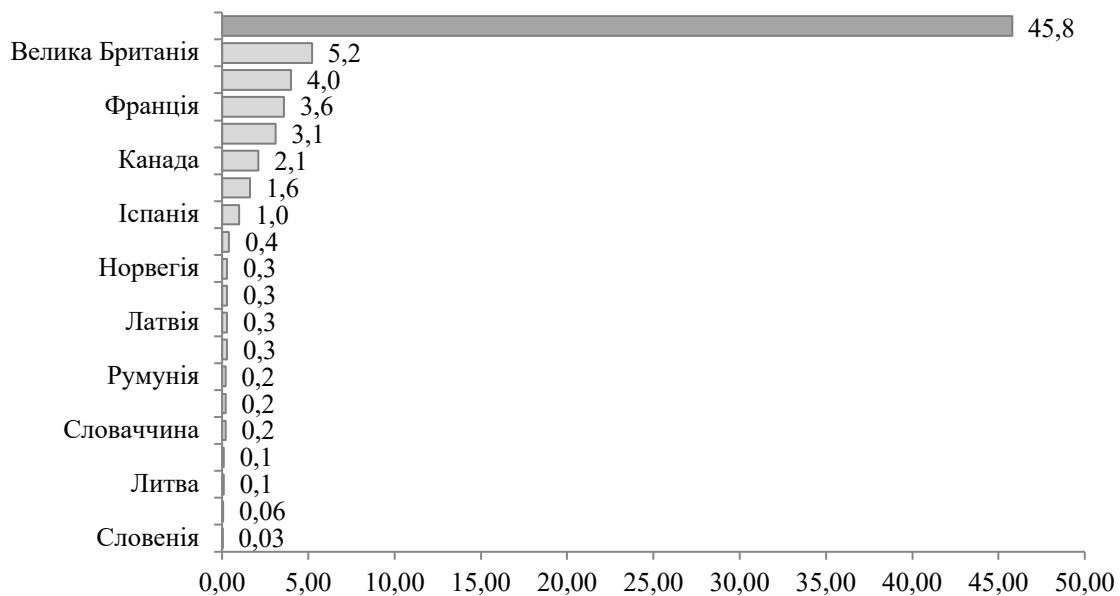
зумовило порушення базових принципів безпеки та співробітництва, суверенітету та територіальної цілісності не лише в нашій державі, а і в Європі. Внаслідок повномасштабного вторгнення путінська росія кинула виклик усьому колективному Заходу, погрожуючи встановити свій контроль над ними, щоб зі свого боку поставити на порядок денний питання перерозподілу сфер впливу. За словами Я. Бергманна і І. Романишина, майбутній розвиток демократичної Європи в її широкому форматі залежить від збереження державності України як важливого та невід'ємного її елемента і суб'єкта [4, с. 135]. Тому військова та фінансова допомога Україні розглядалася не лише як питання міжнародної солідарності, а як питання національної безпеки для країн, які її підтримують в сфері оборони, безпеки, транспорту, зв'язку тощо [5]. Речники національних урядів і міжнародних організацій озвучували, чому і як їхня підтримка робить не лише Україну, а й Європу та весь світ безпечнішими, з перших місяців російсько-української війни, підтримуючи Україну в її боротьбі з агресором різними засобами, включаючи:

- надання озброєння;
- фінансову допомогу;
- гуманітарну підтримку;
- забезпечення необхідним військовослужбовців ЗСУ;
- допомогу біженцям тощо.

Від західних союзників Україна отримала різноманітне озброєння: від гранатометів, стрілецької зброї, набоїв до танків, протитанкових керованих ракетних комплексів та тактичних безпілотних літальних систем. Наразі США є найбільшим постачальником військової допомоги Україні, виділивши 27,4 мільярда доларів із моменту приходу до влади адміністрації Д. Байдена. 26,7 мільярдів доларів цієї допомоги було надано з лютого 2022 року [6]. Ю. Стужук підкреслює, що протягом тривалого

часу Україна постійно відчуває надзвичайно активну політичну та фінансово-економічну підтримку Великої Британії [3, с. 137]. Будучи другим за величиною донором, Великобританія виділила Україні військову допомогу на суму 2,3 мільярда фунтів стерлінгів і зобов'язалася продовжити допомогу в 2023 році.

Оцінюючи фінансову допомогу Україні за перше півріччя 2022 року, слід виокремити США, які надали найбільшу фінансову підтримку Україні (рис. 1).

Рис. 1. ТОП-20 країн світу за розміром фінансової допомоги Україні станом на 01.07.2022 р., млрд дол. США

Джерело: побудоване автором за даними [1]

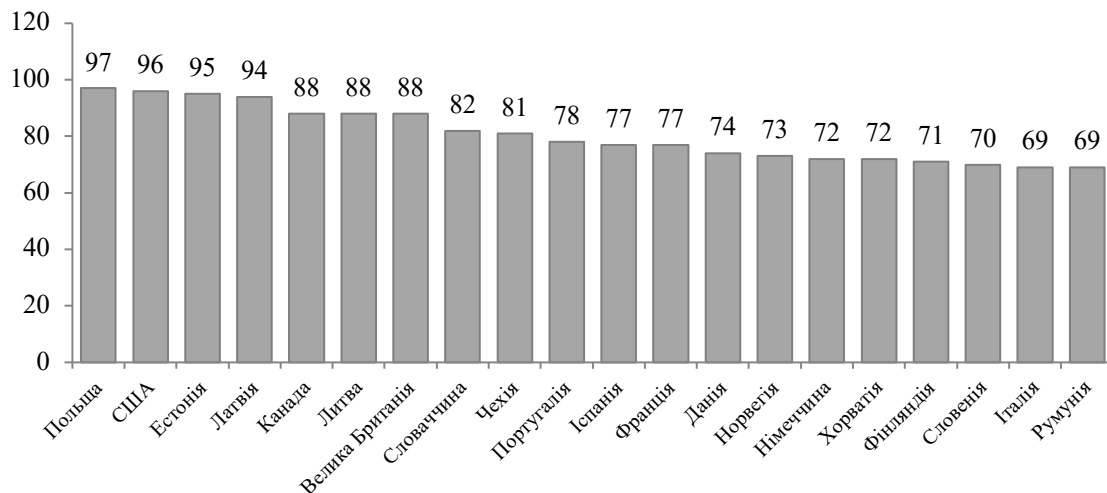
Більша частина грошової допомоги пішла на забезпечення систем озброєння, навчання та розвідку, які необхідні ЗСУ для захисту від росії, яка, за рейтингом має одну з найпотужніших збройних сил у світі. Багато західних аналітиків говорять, що військова допомога, надана Сполученими Штатами та іншими союзниками, відіграла ключову роль в обороні України та контрнаступі проти росії [6].

Крім того, Україна отримує суттєву позабюджетну допомогу. Ця підтримка дуже різноманітна. Зокрема, Україна отримує грантову та кредитну допомогу від окремих держав ЄС, Канади тощо. Вся ця підтримка сумарно дозволяє Україні економічно пережити війну – незважаючи на блекаути, скорочення експорту та зупинення багатьох бізнесів.

Зазначимо, що допомога Україні визначається не лише розмірами фінансової допомоги, слід врахувати також наступні показники:

- рівень базової підтримки;
- визнання геноциду росії проти України;
- кількість висланих російських дипломатів;
- частка допомоги у ВВП, %;
- візити в Україну весною 2022 р.

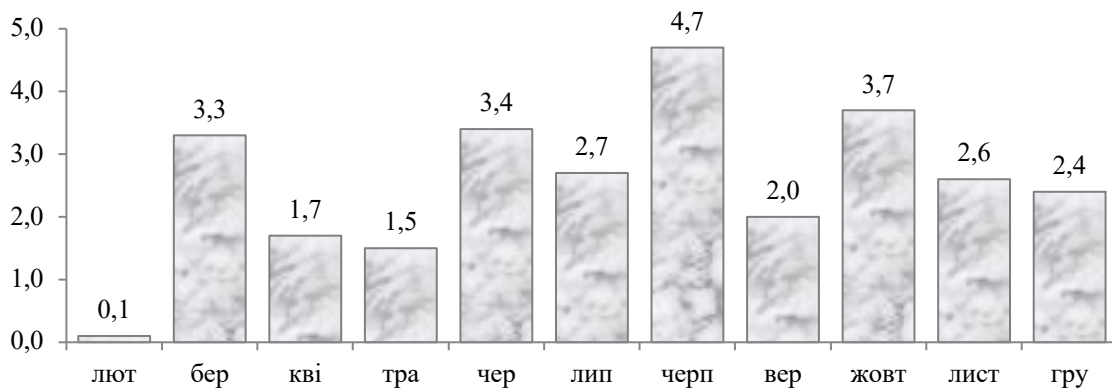
Враховуючи ці показники, найвищий рейтинг дружнього ставлення до України продемонструвала Польща, а також США, Естонія та Латвія (рис. 2).

Рис. 2. ТОП-20 країн світу за рейтингом найбільш дружніх з Україною держав станом на 01.07.2022 р.

Джерело: побудоване автором за даними [1]

Загальна міжнародна фінансова допомога Україні з боку західних країн у 2022 році склала 31,2 мільярди доларів, з них 14,04 мільярди доларів – це безкоштовні грантові кошти, 17,16 мільярди доларів – дешеві кредити. Загалом за 2022 рік, від початку вторгнення російських військ до України, надходження іноземних коштів до державного бюджету України мало наступний вигляд (рис. 3).

Рис. 3. Обсяги надходження іноземних коштів до бюджету України у 2022 р. (станом на 14.12.2022 р.), млрд дол. США

Джерело: побудоване автором за даними [2]

Таким чином, реакція світової спільноти на збройну агресію РФ проти України різна – від повної підтримки України або Росії до нейтральної позиції, проте найбільша кількість країн світу та, зокрема, усі цивілізовані розвинені країни підтримують Україну у її боротьбі з агресором. Однак Україна і надалі потребує підтримки міжнародного співтовариства, тому, на наш погляд, забезпечення стабільного державного фінансування є найскладнішим завданням у співпраці України з іноземними урядами в найближчі роки, яке можна вирішити шляхом забезпечення достатньої підтримки громадянського суспільства. Держави-донори повинні вийти за рамки загальних оцінок загроз і перейти до більш конкретних обговорень щодо того, яке майбутнє вони бачать для порядку

континентальної безпеки, продовжуючи та розширюючи військову та фінансову допомогу Україні [5].

Публічна комунікація як українського, так і західного урядів щодо українсько-російської війни повинна знову підкреслити цілі та важливість зовнішньої допомоги Україні в боротьбі не лише за власну свободу і незалежність, а й універсальні цінності, світовий порядок, що заснований на правилах, тож весь світ має усвідомлювати природу, витоки та справжні наслідки агресивної війни, яку росія розв'язала проти України. За словами З. Пайкіна, питання майбутнього України не можна відокремити від складного завдання побудови стабільного європейського порядку безпеки і якщо ЄС хоче, щоб його сприймали всерйоз як провідну фігуру в цьому порядку, він має відіграти роль у визначенні того, яка парадигма має структурувати континентальну систему безпеки, окрім безстрокового застосування стримування [7]. Наразі Україна підтримує спільні з демократичними співтовариствами цінності, серед яких: пріоритет національного інтересу, принцип балансу сил, забезпечення державного суверенітету, право держав вимагати невторчання у справи, рівність прав держав, зобов'язання виконувати укладені договори, які формують світовий порядок. Саме спільність мети і бачення співіснування сприяє інтеграції України до європейського демократичного світу, що, в свою, чергу спонукає держави які сповідують спільні з Україною принципи співіснування, підтримувати Україну в кризові часи.

Висновки. Зроблено висновок про те, що з перших місяців повномасштабного вторгнення росії в Україну світ усвідомив, що українці платять найвищу ціну, захищаючи не лише свою свободу, а й безпеку усієї Європи, тому надали нашій країні безпрецедентну безпекову та фінансову підтримку. Цивілізовані країни зрозуміли, що недостатність допомоги Україні або її неефективність спричинить фатальні наслідки для всього вільного демократичного світу. Наголошено, що в той час, коли Україна

продовжує свої зусилля щодо повернення території, окупованої росією, міжнародні партнери з безпекових та фінансових питань не лише продовжують всебічну підтримку нашої країни, а й напрацьовують кроки з відновлення нашої держави від наслідків війни. Констатовано, що надання багатосторонньої допомоги міжнародними урядами сприятиме подальшій інтеграції України в європейську політичну спільноту, покращить її перспективи відновлення та розвитку, зміцнить інституції та безпеку країни.

Перспективним напрямом подальших досліджень вбачається дослідження проблеми співвідношення мети та засобів досягнення перемоги України в неспровокованій варварській війні росії.

Література

1. Ланда В., Гненний К. Рейтинг друзів України. 20 країн, які найбільше допомогли Україні з моменту російського вторгнення. *Forbes*. 31.05.2022. URL : <https://forbes.ua/inside/rejting-druziv-ukraini-20-krain-yaki-naybilshe-dopomogli-ukraini-z-momentu-rosiyskogo-vtorgnennya-rejting-forbes-31052022-6292> (дата звернення: 03.12.2022).
2. Мірер П. Скільки грошей Україна отримала в 2022 році від США та міжнародних союзників. *Суспільне*. 30.12.2022. URL: <https://susplne.media/280175-skilki-grosej-ukraina-otrimala-vid-ssa-ta-miznarodnih-souznikiv/> (дата звернення: 03.12.2022).
3. Стужук Ю. Співробітництво України та Великої Британії в умовах російсько-української війни: збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. 2022. № 2(75). С. 135–140. doi: 10.33099/2304-2745/2022-2-75/135-140.
4. Bergmann J., Romanyshyn I. Rebuilding Ukraine: How the EU Should Support Ukraine's Reconstruction and Recovery : Policy Brief 6/2022.

Bonn : German Institute of Development and Sustainability (IDOS), 2022.
11 p. doi: 10.23661/ipb6.2022.

5. How the West Can Help Ukraine: Three Strategies for Achieving a Ukrainian Victory and Rebirth Andreas Umland. *Stockholm Centre for Eastern European Studies*. 11.01.2023. URL: <https://www.ui.se/globalassets/ui.se-eng/publications/sceeus/how-the-west-can-help-ukraine-three-strategies-for-achieving-a-ukrainian-victory-and-rebirth.pdf> (дата звернення: 13.01.2023).
6. Military assistance to Ukraine since the Russian invasion. *House of Commons Library*. 25.01.2023. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9477/> (дата звернення: 28.01.2023).
7. Paikin Z. Russia’s War on Ukraine: Two Inconvenient Truths for the EU. *Istituto Affari Internazionali*. 28.11.2022. URL: <https://www.iai.it/en/pubblicazioni/russias-war-ukraine-two-inconvenient-truths-eu> (дата звернення: 18.12.2022).

References

1. Landa, V., Hnennyi K. (2022). Reitynh druziv Ukrainy. 20 krain, yaki naibilshe dopomohly Ukraini z momentu rosiiskoho vtorhnennia. [Rating of friends of Ukraine. 20 countries that have helped Ukraine the most since the Russian invasion]. Forbes. URL : <https://forbes.ua/inside/rejting-druziv-ukraini-20-krain-yaki-naybilshe-dopomogli-ukraini-z-momentu-rosiyskogo-vtorgnennya-rejting-forbes-31052022-6292>. [in Ukrainian].
2. Mirer P. (2022). Skilky hroshei Ukraina otrymala v 2022 rotsi vid SShA ta mizhnarodnykh soiuzykiv. [How much money Ukraine received in 2022 from the US and international allies]. Suspilne – Public. URL:

<https://suspilne.media/280175-skilki-grosej-ukraina-otrimala-vid-ssa-ta-miznarodnih-souznikiv/>. [in Ukrainian].

3. Stuzhuk Yu. (2022). Spivrobotnytstvo Ukrainy ta Velykoi Brytanii v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny [Cooperation between Ukraine and Great Britain in the conditions of the Russian-Ukrainian war]. Zbirnyk naukovykh prats Tsentru voienno-stratehichnykh doslidzhen Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy imeni Ivana Cherniakhovskoho – Collection of scientific papers of the Center for Military-Strategic Research of the National Defense University of Ukraine named after Ivan Chernyakhovsky. 2(75). 135–140. doi: 10.33099/2304-2745/2022-2-75/135-140. [in Ukrainian].
4. Bergmann J., Romanyshyn I. (2022). Rebuilding Ukraine: How the EU Should Support Ukraine’s Reconstruction and Recovery : Policy Brief 6/2022. Bonn : German Institute of Development and Sustainability (IDOS). doi: 10.23661/ipb6.2022. [in English].
5. How the West Can Help Ukraine: Three Strategies for Achieving a Ukrainian Victory and Rebirth Andreas Umland (2023). URL: <https://www.ui.se/globalassets/ui.se-eng/publications/sceeus/how-the-west-can-help-ukraine-three-strategies-for-achieving-a-ukrainian-victory-and-rebirth.pdf> (accessed: 11.01.2023). [in English].
6. Military assistance to Ukraine since the Russian invasion. House of Commons Library. (2023). URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9477/> (accessed: 28.01.2023). [in English].
7. Paikin Z. (2022). Russia’s War on Ukraine: Two Inconvenient Truths for the EU. Istituto Affari Internazionali. URL: <https://www.iai.it/en/pubblicazioni/russias-war-ukraine-two-inconvenient-truths-eu> (accessed: 28.11.2022). [in English].